

Leksykon prezesów stulecia SEP

Tadeusz Juliusz Kahl urodził się 22 maja 1907 r. w Warszawie jako syn Stefana, inżyniera budownictwa, później przemysłowca i Zofii ze Safftów. Pochodził z rodziny przybyłej na ziemie polskie w połowie XIX w. z Danii. W 1925 r. ukończył Gimnazjum im. Mikołaja Reja w Warszawie, a w 1930 r. otrzymał dyplom inżyniera elektryka na Wydziale Elektrycznym Politechniki Warszawskiej. Po studiach odbył służbę wojskową w Szkole Podchorążych Rezerwy Łączności w Zegrzu, którą ukończył w 1932 r. jako sierżant podchorąży.

Pracę zawodową rozpoczął w 1932 r. w Szefostwie Budownictwa (wojskowego) przy Dowództwie Okręgu Korpusu w Warszawie w referacie instalacji elektrycznych, zajmując się m.in. projektowaniem i nadzorem nad inwestycjami instalacji elektrycznych. W 1935 r. przeniósł się do Inspektoratu Elektrycznego Zarządu Miejskiego M. Warszawy, pracując krótko w referacie koncesyjnym. Po przejściu przez miasto od spółki francuskiej elektrowni na Powiślu przeszedł tam pracując początkowo jako inżynier sieci, a następnie kierownik Działu Zmiany Napięcia. Chodziło o zainicjowane i zaprojektowane przez niego przejście z napięcia sieci 3 x 120 V na napięcie 3 x 220 V, a w przyszłości na napięcie 380/220 V, bez wymiany kabli, wykorzystując ich płaszcz ołowiany jako przewód zerowy. Realizację tego projektu rozpoczęto pod jego kierownictwem w lutym 1938 r. w Śródmieściu. Jednocześnie rozpoczęto przechodzenie z napięcia średniego sieci miejskiej rozdzielczej 5 na 15 kV. W 1939 r. Tadeusz Kahl został zmobilizowany i walczył w Wojnie Obronnej m.in. w bitwie pod Kutnem jako podporucznik Wojska Polskiego. Uniknąwszy niewoli powrócił do pracy w Elektrowni Warszawskiej, zajmując się nadal nadzorem prac nad zmianą napięć sieci niskich i średnich napięć. Prace te ukończył na krótko przed wybuchem Powstania Warszawskiego. Od 1942 r. był żołnierzem Armii Krajowej pod pseudonimem „Kowalski” przydzielonym do Wojskowej Służby Ochrony Powstania. Był zastępcą dowódcy Zgrupowania Elektrownia. Dzięki doskonale zaplanowanej akcji powstańczej Elektrownia Warszawska została przejęta z rąk Niemców do południa 2 sierpnia 1944 r. Elektrownia pracowała przez cały sierpień dostarczając energii dla zajętej przez powstańców części miasta. Dopiero 5 września po zbombardowaniu przez niemieckie bombowce nurkujące polska załoga zmuszona została porzucić elektrownię. Tadeusz Kahl awansowany do stopnia porucznika znalazł się po upadku powstania w obozie jenieckim. Po wyzwoleniu wykładał elektrotechnikę ogólną i samochodowe urządzenia elektryczne na Kursach Mechaników Samochodowych dla żołnierzy Brygady Spadochronowej Wojska Polskiego w Bramsche w okupowanych przez Aliantów Niemczech. Po powrocie do Warszawy w czerwcu 1946 r. zaczął pracować w Dyrekcji Odbudowy, projektując instalacje elektryczne dla dużych kompleksów biurowych, m.in. Budynku Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego – gmachu znajdującego się w Warszawie przy placu Trzech Krzyży 3/5 (obecnie siedziba Ministerstwa Przedsiębiorczości i Technologii) oraz w Domu Partii przy ul. Nowy Świat 6/12 (obecnie Centrum Bankowo-Finansowe), łącznie z prowadzeniem nadzoru nad wykonawstwem. W 1947 r. rozpoczął równoległe pracę jako starszy asystent w Katedrze Sieci Elektrycznych Politechniki Warszawskiej

u Włodzimierza Szumilina. W latach 1949-1951 wykładał sieci elektryczne w Wyższej Szkole Inżynierskiej Wawelberga i Rotwanda i prowadził od 1949 r. wykłady (początkowo zleczone) w Politechnice Warszawskiej dotyczące tematyki urządzeń niskiego napięcia, instalacji elektrycznych, rozdzielni i sieci przemysłowych. W 1953 r. został samodzielny pracownikiem naukowo-badawczym. W 1955 r. otrzymał tytuł docenta, a 19 maja 1965 r. profesora nadzwyczajnego. W latach 1962-1970 kierował Zakładem Sieci Elektrycznych w Katedrze Sieci Elektroenergetycznych, a w 1962-1964 był dziekanem Wydziału Elektrycznego. Po przejściu Politechniki na strukturę instytutową był w okresie 1970-1973 dyrektorem Instytutu Elektroenergetyki. Został też kierownikiem Studium Podyplomowego Automatyki i Urządzeń Elektrycznych. Był promotorem szesnastu i recenzentem piętnastu prac doktorskich oraz opiniodawcą jedenastu prac habilitacyjnych. W latach 1949-1950 brał udział w ramach Katedry w opracowaniu koncepcji sieci miejskiej Warszawy. Praca ta odegrała dominującą rolę w przebudowie i rozbudowie sieci przesyłowej i rozdzielczej na terenie miasta i terenów podmiejskich. Był także współautorem i kierownikiem prac studialnych nad optymalizacją i niezawodnością układów sieci elektrycznych kilku innych miast. Brał udział w pracy dotyczącej określenia obciążeń projektowanej sieci metra. Tadeusz Kahl jest autorem lub współautorem sześciu książek (m.in. wielokrotnie wznawianego podręcznika pt. „Sieci elektroenergetyczne”), czterech skryptów oraz kilkudziesięciu artykułów i referatów z zakresu sieci i instalacji elektroenergetycznych. Jako wybitny specjalista w zakresie sieci miejskich i urządzeń elektrycznych był członkiem wielu organizacji i towarzystw naukowo-technicznych, m.in. członkiem prezydium Komitetu Elektrotechniki PAN i przewodniczącym jego Sekcji Sieci Elektrycznych. Pełnił funkcję doradcy technicznego Zjednoczenia Energetyki oraz Dyrekcji Budownictwa MON. W latach 1961-1965 był przewodniczącym, a od 1966 r. zastępcą Techniczno-Ekonomicznej Rady Naukowej przy prezydencie Miasta Warszawy, radnym stołecznej Rady Narodowej (1965-1969), członkiem rad naukowych lub technicznych w Ośrodku Badawczo-Rozwojowym Elektromontaż, Ośrodku Badawczo-Rozwojowym POLAM, w Biurze Projektów Miastoprojekt, w Instytucie Technik Budowlanych (1962-1965), Organizacji Zarządzania i Ekonomiki Przemysłu Budowlanego, Energetyki, a także członkiem Polskiego Towarzystwa Elektrotechniki Teoretycznej i Stosowanej. Do SEP wstąpił w 1932 r. Był także aktywnym działaczem Związku Polskich Inżynierów Elektryków (scalonym z SEP w 1939 r.), m.in. w latach 1938-1939 jego skarbnikiem. Na XI Walnym Zgromadzeniu Członków SEP w czerwcu 1939 r. w Katowicach i Cieszynie został wybrany do Zarządu Głównego SEP. W czasie okupacji był członkiem konspiracyjnego zespołu SEP opracowującego pod kierownictwem J. Obrąpalskiego „Program elektryfikacji kraju” i wykonał tam koncepcję rozwiązania warszawskiego węzła sieciowego. Po powrocie z wojny został dokooptowany do Tymczasowego Zarządu Głównego SEP (II połowa 1946 – grudzień 1947). Po październiku 1956 r. włączył się do prac SEP, będąc – jako członek ZG z wyboru – przewodniczącym CK Odczytowej, a następnie CK Norm i Przepisów Elektrycznych. W maju 1957 r. wszedł w skład Rady Czasopism SEP. Brał udział w organizowaniu Zespołu Rzeczoznawców SEP i został kierownikiem działu VIII „Sieci, instalacje i przewody”. Przewodniczył komisji kwalifikacyjnej Izby Rzeczoznawców nadającej status rzeczoznawcy i specjalisty SEP. Na XII WZD został wybrany na prezesa SEP na kadencję 1959-1961. W 1960 r. zorganizował Centralną Komisję Historyczną i objął jej przewodnictwo (do 1964 r.). Był także wieloletnim działaczem Sekcji Instalacji i Urządzeń Elektrycznych SEP. Otrzymał odznaczenia: Krzyż Walecznych (za bitwę pod Kutnem w Wojnie Obronnej 1939 r.) i Srebrny Krzyż Zasługi z

Mieczami (za walki w Powstaniu Warszawskim 1944 r.), a ponadto Krzyż Kawalerski i Oficerski OOP, Złote OH SEP i NOT oraz Odznakę „Za Zasługi dla Warszawy”. XVIII WZD w Warszawie w 1969 r. nadał mu godność członka honorowego SEP. Był dwukrotnie żonaty: w 1947 r. z Anielą Wojciechowską pracownikiem BGK ppor. AK „Nel” i w 1970 r. z Ireną Miszczak dr. inż. elektrykiem, specjalistą w dziedzinie kabli. 9 stycznia 1982 r., w drugim miesiącu obowiązywania stanu wojennego, Tadeusz Kahl doznał zawału serca. Wobec tego, że na skutek decyzji władz wojskowych nie działały telefony, domownicy nie mogli wezwać pogotowia ratunkowego. Zmarł nie doczekawszy się pomocy lekarskiej. Tadeusz Kahl pochowany jest na cmentarzu Ewangelicko-Augsburskim na warszawskiej Woli (aleja 20, grób 15).

Źródła:

Akta osobowe profesora Tadeusza Kahla w archiwum Politechniki Warszawskiej;

„Słownik biograficzny techników polskich” Z. 9 W. 1998 r.;

„Przegląd Elektrotechniczny” 1967/6 i 1982/11-12 (fot.);

„Zarys historii Wydz. Elektrycznego 1921-1981”, (fot.) Politechnika Warszawska, 1983 r.;

„Historia Elektryki Polskiej” tom 1 (fot.) w. 1976, t. 2 w. 1977, t. 4 w. 1972.;

„Historia SEP 1919-59” w. 1959,

„Historia SEP 1919-99” w. 1999 (fot.);

Zeszyt historyczny Nr 1 SEP W. 1994.